

MUISTOKIRJOITUS RITVA KOIVUSAARI

Lehtori, FT **Ritva Koivusaari** (entinen **Rauhala**) kuoli 88-vuotiaana Jyväskylässä. Hän oli monipuolinen koulutuksen, tutkimuksen ja järjestötoiminnan kehittäjä sekä pidetty ja lämminhenkinen opettaja ja kollega.

Ritva opiskeli ensin kansakoulunopettajaksi. Sen jälkeen hän valmistui erityisopettajaksi ensimmäiseltä Jyväskylän yliopistossa vuonna 1966 järjestetyltä puhehäiriöisten koululogopedikurssilta. Hän tutki ja kuntoutti Jyväskylän kansakouluissa puhehäiriöisiä lapsia jo 1960-luvun lopulta alkaen. Puhehäiriöiden kuntouttamisen lisäksi Jyväskylässä oli alettu jo 1960-luvun alkupuolella tarjota erityisopetusta myös luku- ja kirjoitusvaikeuksiin. Erityisesti luokattoman erityisopetuksen ja samanaikaisopetuksen kehittäminen olivatkin lähellä Ritvan sydäntä, ja samanaikaisopetuksesta hän myös kirjoitti eri julkaisuihin. Erityisopettajan työnsä ohella hän opetti osa-aikaisena Jyväskylän yliopistossa 1980-luvulla. Yksi hänen esillä pitämistään teemoista oli pyrkiminen pois oirelähtöisestä lähestymistavasta kohti kokonaisvaltaisemman kuntoutusotteen saavuttamista – se oli tie parempien kuntoutustulosten saavuttamiseen. Hän käänsi mittareista suomeksi muun muassa Kroghin kontrolloidun piirrostartarkkailun menetelmän.

Ritvan tieteellisinä kiinnostuksen kohteina olivat kouluikäisten lasten ja nuorten äänihäiriöt ja luku- ja kirjoitusvaikeudet. Hänen pro gradu -tutkielmansa valmistui vuonna 1971 Helsingin yliopiston Fonetiikan puhe- ja ääniterapeuttiselta linjalta aiheesta äänihäiriöisten lasten kuntoutus. Laajaan aineistoon pohjautunut lisensiaatintyö äänihäiriöistä valmistui Oulun yliopistossa vuonna 1991 aiheesta *Normaalikoulun ala-asteen oppilaiden äänihäiriöt, terapiapalvelut sekä äänihäiriöiden yhteydet oppilaan somaattiseen ja emotionaaliseen profiiliin ja koulumenestykseen*. Lisensiaatin tutkinnon jälkeen tutkimustyö aiheen parissa jatkui edelleen, ja Ritva väitteli Oulun yliopistossa filosofian tohtoriksi vuonna 1998. Väitöskirjan otsikko oli *Kouluikäisten äänihäiriöt: äänioireiden pysyvyys ja yhteydet oppilaiden psykomotoriseen suorituskyykyyn*.

Ritva oli pitkään Suomen logopedis-foniatriksen yhdistyksen (nykyisin Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistys) aktiivinen toimija. Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajana hän toimi useita vuosia vuoteen 1994 asti. Hän oli myös Suomen logopedis-foniatriksen yhdistyksen kunniajäsen. Puheenjohtajakautensa aikana hän oli järjestämässä monia vuosittaisia täydennyskoulutuspäiviä ja vaali ja kehitti yhdistyksessä monitieteistä ja moniammatillista yhteistyötä. Ritva osallistui aktiivisesti Suomen logopedis-foniatriksen yhdistyksen aikakauslehdessä myös muun muassa logopedisen kuntoutuksen perusteita koskevaan keskusteluun ja pohjusti tutkijakoulutusta tukemalla opinnäytetöiden tekijöiden mahdollisuutta esitellä tuloksiaan koulutuspäivillä.

Kiinnostus lasten ja nuorten luku- ja kirjoitusvaikeuksiin näkyi myös Ritvan aktiivisessa järjestötoiminnassa. Hän toimi luokattoman erityisopetuksen puhe- ja lukioopettajien perustaman Klinikkaopetus ry:n puheenjohtajana. Hän vaikutti aktiivisesti yhdistyksen nimen muuttamiseksi aiempaa tieteellisemmäksi ja kuvastamaan yhdistyksen vilkkaita kansainvälisiä yhteyksiä. Nimi Finnish Reading Association (FinRA) otettiin käyttöön vuonna 1982. Ritvalle myönnettiin myös FinRA:n ensimmäinen kunniapuheenjohtajan nimike. Hänellä oli lukuisia kansainvälisiä luottamustoimia, ja hän aukoi niiden kautta suomalaisille ikkunoita sekä Pohjoismaihin että laajemminkin Eurooppaan.

Hän toimi muun muassa International Reading Association (IRA) -yhdistyksen ensimmäisen Euroopan kongressin ensimmäisen täysistunnon puheenjohtajana ja oli European Subcommittee -jaoston (nykyisin The International Development in European Committee, IDEC) jäsen vuosina 1979–1982 sekä puheenjohtaja vuosina 1982–1985. Lisäksi hän toimi Intellectual Freedom Committee -jaoston jäsenenä aina vuoteen 1999 saakka.

Oulun yliopiston logopedian lehtorin virassa Ritva työskenteli vuosina 1984–1998. Vuosina 1993–1994 hän toimi myös silloisen Logopedian ja fonetiikan laitoksen johtajana ja virkaatekevänä professorina. Ritva opetti erityisesti lasten luku- ja kirjoitusvaikeuksiin ja äänihäiriöihin liittyviä opintojaksoja. Opettajana hän oli asiantunteva ja innostava. Hänen hersyvän naurunsa muistavat monet hänen opetukseensa osallistuneet opiskelijat. Hänellä oli myös ilmiömäinen kyky oppia tuntemaan opiskelijat ja muistamaan heidän nimensä, kotipaikkakuntansa ja jopa syntymäajankohtansa. Tätä oppimisprosessia todennäköisesti tuki hänen vapaa-ajan harrastuksistaan astrologia. Kollegana hän oli iloinen, helposti innostuva ja tasa-arvoa kannattava. Tämä näkyi sekä työtehtävien hoidossa että työyhteisössä järjestetyissä sosiaalisissa tilaisuuksissa, joihin hän innolla osallistui. Hänen astrologiaharrastuksensa kantoi hedelmää myös kollegasuhteissa, ja hän tekikin monelle usean sivun pituisen astrologisen kartan ja sen tulkinnan. Vapaa-ajallaan hän toimi maailman lasten auttamiseksi muun muassa Unicef-työn parissa. Tutkijan järjestelmällisyydellä hän myös luki ja järjesti vanhempiensa sodanaikaisen kirjeenvaihdon. Lapsenlapset olivat hänelle erittäin tärkeitä.

Koko Oulun Logopedian tutkimusyksikön henkilökunta muistaa Ritvaa lämmöllä.

Taina Välimaa, Matti Lehtihalmes, Sari Kunnari, Kerttu Huttunen, Terhi Hautala, Kaisu Heinänen